

OU ZANFONA SEMANAL—D' ALEGRÍAS OU DE BAGOAS,—SEGUN QU' O POBO GALLEGO S' ADIVIRTE, CANTA OU LAYA.

PRECIOS DE SUSCRICION

N-a Cruña, OITO cadelos pequenos ó mes—Fora NOVE id.—Número solto UN can grande

Hoxe, qu' o nobre propósito de *recontruir e dar firmeza* ó noso dialecto vai facéndose proséleto e atopa den lados paladís donde queira qu' existe un hó fillo de Galicia, non podiamos dexar de copiar o ben razonado articalo que sobr' este asunto atopamos n-o estimado colega *O Tio Marcos d' a Portela*, suscrito pol-o señor Pesqueira Crespo.

Com' abundamos n-a opinion d' o articulista, non facemos consideracion algunha, remitind' ós nosos lectores ás qu' él tan atinadamente espón.

N-A BREGA.

Tarea dina de todo aprausó ó a d' eses dous señores, *Marsál* é *Barreiro*, que con tanto acerto e maestría dedican seus esforzos a chamar a atención d' os gallegos á melosiña fala de nosos abós; y-é tanto mais d' apreciar eso por qu' hoxe qu' a rexeneracion d' a léngua é un feito atestigado por centos d' obras, alcóntanse moitos cultivadores d' a literatura pátreo sin saber á que carta quedarse respeito ó emprego de moitas letras e aínda de palabras.

A apatía e indiferencia con que se mira n-a terra todo o que tenda á mellora d' a rexion é causa de que tam pouca resonancia haxa outido o proxecto d' unha *Academia gallega*, iniciado pol-o incansable periodista *Aureliano J. Pereira*, Academia cuyas ventaxas tocaríanse muy logo de levarse á realizacion tan lumiñosa idea; non temos, pois, que buscar a razón d' o baixo concepto que hay de nosoutros fora de Galicia mais que en nós mesmos, que acostumados á inercia en frente d' o progreso deixamos pasál-os días sin facer nada de proveito.

Ehí está Cataluña c' un moimento literario asombroso; a sua fala cultivada dende o rudo obreiro ó ilustre fidalgo por todas as crases d' a sociedade; mesmamente ó contrario d' o que pasa en Galicia, onde todo aquel que se cree señorito, con mais ou menos fundamento, condena á inxustificado desuso o ideoma de Vasco d' Aponte pra roer á diario n-o de Cervantes, que non sabe á menos que se conceutúe mais ilustrado qu' espais d' o Dicionario....

Ehí está Valencia c'unha enchenta de publicacions n-o linguaxe d' as tres provinziás hirmans, unha requetelma colección de obras e moitos adalides n-o campo d' as letras.

Ehí están as Baleares argullosas c' o seu falar que calean n-os moldes d' a imprenta e dan ós ventos d' a publicidá baixo a forma de libros, prólicos e folletos.

Y-en todos eles veráse a mais compretá uniformidá, a mais escolleita armonía respeito á linguaxe.

O catalán fálase o mesmo en Barcelona qu' en San Félix de Guixols; o valenciano d' Agost é igoal ó de Carlet; o mallorquin de Manacor non se diferencia d' o de Felanitx mais que lixeiramente n-o tono de pronunciacion; pro as Baleares, Cataluña e Valencia teñen unha maneira d' escribir a sua fala respectiva que non varia pr' os destintes pobos que constituyen estas rexións

Galicia en troques garda pra cada anaco de terra, seu linguaxe e sua escritura hastr' o punto de qu' hay sitios onde gallegos n-entenden á gallegos. ¿Non é triste tór que decir estas cousas?

Ábranse algus d' os moitos libros que sinalan noso renacemento; léanse, por exemplo, os *Aires d' a miña terra*, *Espiñas follas e frores*, *Volvoletas* e *Souces d' un veitío*

cotéxese o linguaxe empregado por Curros. Lamas carvaxal, García Ferreiro e Losada; prescindase d' os milleiros de bellezas de forma e de fondo qu' atesouran ditos libros, e limitando o eusamen á materialidá, toparáanse as mesmas palabras escritas diferentemente por cada un d' eles.

Sin necesidá d' ir tan lonxe; pásese a vista en col dos pródicos escritos en gallego y-a anomalia estará de corpo presente; n-un lado escriben "reiseñor" n-o outro "rousiñol", eiquí "tenreza" acolá "tenresa"; xa poñen "cór", "coor" e "color" indistintamente; xa nos di con co-a mesma frescura "isto" que "esto", "precesion" "resecion" ou "procesion".

Por tal camiño é mais que probrabe, seguro, non se vay á ningunha parte, y-o úneco que se consigne e poñer en ridiculo a nosa fala, facéndoa inestudiable á própeos e alleos.

Déixense pois, as persoas chamadas á facer luz n-a escura vrea que lixeiramente apunto, de pretender erixir en escola particulares tecrias; xúntense as diferentes autoridades n-a materia; n-unha palabra, créese a *Academia gallega* moldéese o linguaxe n-o crisol d' a etimoloxía verdadeira, chegando á un acordo respecto á aquelas palabras que por ñoraselle non sea posibre lexislar mais que pol-o uso; d' outra sorte escribir en gallego antóxaseme qu' é ladrar á lua, pois socede co-esta escritura algo así como co-a boliña de mercurio que posta sobre un prano ó mais pequeno movimento toma tantas direucióis cantas son as partes en que s' escagalla.

A HERMIDA DE SAN ROQUE

Feliz quien á la sombra de los castaños vive
al pié de los que nunca su hereditario hogar.

(Zorrilla.)

N-o auntamento de Trazo, partido d' Ordes ou Desórdes, que nunca poiden atopar a verdadeira etimoloxía de tal pobo d' os diaños e pol-o mesmo n' o afirmo, existe unha ermida titulada de *San Roque d'o Monte*, a cual por mais qu' acupa a cresta d' unha pequena colina está rodeada de montes altos que d' esta maneira a acultan d' as miradas d' os curiosos que pasan por aqueles camiños pr' os seus nagocios sin acordarse d' o santo nin d' a limosna, eishibíndose en cambeo ós que galla por un curto camiño trasversal qu' á tal santuario conduce, e-o ouxeto de cent mpralo de cerca.

Antonte cadroume de pasar por ali preto, e tirando por unha d' as bidras d' a vesta que montaba fixena dobrar cara ó adro d' o edificio, donde me parei á saudala. D' a mesma sorte aconteceu ó meu *escudeiro* (o galgo), pois acostumbrado á ir por donde eu vou, pasar rios foados, pantanos e pricipios bastantes ás veces á carreira, deixou ir tras d' a miña sua famélica e mal *entabicoaril ada* cabalgadura, que xa ten o defento d' ielle ulind' o ralo.

Unha ves ali saquei o sombreiro, e mirand' o hermoste céo azul qu' a cubria sintin dr nto de mín ó par

qu' un leve recordo de gloria, certo estremecemento doce d' os nervios, como desafoego e descanso d' unha alma reducida á vivir sempr' entre cadeas e n-o escuro ca abozo que presenta unha eistencia sin amigos nin sociedade, e chámolle así porque non hay calabozo ou presidio peor qu' o verse obrigado á vivir lexos d' o roce d' a xente que poidera ilustrar e dar luz á nosa intelixencia que soíña se bate entr' as parés d' o cerebelo buscando en vano algunha compañeira con quen comunicarse. Mais ali nada d' eso m' aconteceu; pol-o contrario, lexos d' o bullicio d' o mundo, sin mais compañeiro qu' o meu *secretario particular*, e-o sombreiro colocado enriba d' o arzon d' a silla e sentindo remoscallar a fresca brisa entr' os cabelos afogados pol-os vapores d' a cabeza n' un forte dia de sol, percibindo mil clases d' ulidos que desprendian mais qu' outras tantas froliñas qu' engalanaban os contornos d' a ermida, parecía (je quen sabe si seria certo!) qu' un sinnúmero de séres viventes, anxélicos e intanxibles viñan d' o céo á acompañarme n-aqueles momentos de *refreusion* ou d' oracion, acaso recordándose d' outros tempos en que visitaron sumerxidos n-as loitas d' a vida ó santuario, volvían á lembrarse d' antano; mais agora co-a diferenca que dá o cambeo d' a vida terreal pr' a espiritual, soazándose en fuxidoras carreiras d' end' o ádro ós picoutos, d' end' os picoutos ás cristalinas fontes; d' estas ós matos, entr' as follas d' os carballos, só ós ameneiros, n-a fresca e vizosa herba, entr' as campanelas d' as rosiñas, n-a mugrenta e melancónica espadaña, ou n-a crus de canteria cuberta de líquenes e adentada pol-o temporal ó perdel-a aresta n-o trascurso de tantos anos e-os truques d' o vento, a impresion d' a xiada y-as humidás d' a y-auga; y-así revoloteando cal tola andurriña ó ver o niño donde o ano anterior criou con traba. llo os fillos d' o seu corazon, convidaban á miña y-alma aquel fantásteco concerto; mais ¡miña xoiña! presa n-a carcel d' o corpo, facía com' o xilgaro ó ver entr' os dourados ferres voár os compañeiros en libertade, quedando picoadas e peitugazos pra saír vóa inquieto d' un á outro pau, e mira deirante aquí, alá, acolá, préto, lonxe, o derredor com' aqueles s' esperliquitan, brincan e se soazan, e por mais que move as añas e se derrete, ó fin ten que convencerse de qu' está preso.

A chegar á este convencemento tod' aquela torre d' ilusiós e dicha caeu ó chan com' un castelo de naipes, e arremuiñándose sirviron de cimento á mais profunda tristeza, pr' aquela tristeza era ó par tan doce, que fora d' aqueles momentos quixera en tér por alegria; así foi que sospirei profundamente sin dar-me conta d' élo.

O galgo (ou sexa Pepe R., qu' é o seu nome de pia) dixome d' estonces.—Vámonos, aquí nada facemos.

D' aquela sentin n' a miña cabeza o enorme peso d' a realidade, estaba n-o mundo, tiña que facel-o tolo, marchar co-a comparsa d' o carnaval, rir sin querer, falar sin ter gana, orar sin ter devocion, cantar cando tiña loito n-as entranas... ¡ay, meu Dios, cuase se me viñeron as bagoas ós ollos! pro facendo un esforzo com' aquel que se sinte preso por unha man ferra ó cabezon d' a chaqueta e tira d' un pulo pra quedar en pas, repriqueei amoscado:

— Cala, ho; hay qu' aproveitar siquera estes curtos momentos de realidade. ¿Supós ti que nos nacemos soas-mentes pra comer e dormir?

— Eso non; porque pra manternos temos que traballar, qu' é o principal d' a vida; pro vostede agora non traballa.

— Ti non me ves traballar e sin embargo miña imaxinacion non está queda, porqu' a vista d' este monumento d' antigüidade tráeme ó tempo á memoria múltiples cuadros de diferentes hestorias. Aquí contemplo á divina Natareza, contemp' o qu' é a vida, porque vexo e os ollos d' a y-alma ahí debaixo eses copiosos e resesos carballos, ós nosos bisabós, xóvenes como nos outros que dempois de visital-o santo e entregarlle sua cariñosa oferta descansan tranquilos e sin penas sin lembrarse de qu' habia de chegar o día d' hoxe en que n-o mesmo sitio e baix' o mesmo dosel de verdes follas unha segunda ou terceira xeneracion viria á facer o qu' eles fixeron esquencéndose d' a gadaña d' a morte; aquí téñense dado mil palabras e xuramentos d' amor qu' os anos viñeron á confirmar mais tarde, e aqueles qu' os cumpriron e viviron santamente descendén á esta mansión pr' añudar aquel santo soplo de Dios interrompido por uns instantes n-a disencarnacion sucesiva d' os contrayentes, e agarimados se deleitan con tan agradables recordos. Pol-o contrario, os perxuros veñen destinados á chorar seus pecados covizando a dicha d' os outros que cumpriron con todol-os deberes impostos pol-a Ley Suprema. Aquí vexo tod' esto e mais que non che podo espreicar, porqu' o calor d' o corazon subeseme á cabeza e parece que me pon borracho, sin que poida aliñar ós meus pensamentos.

— Ja, ja, ja, esa borrachera será d' o viño de Vilas qu' hay pouco tomamos n-a casa de Liñares.

Aquela risa fixo desaparecer de min o mesmo qu' a esprocion d' a pólvora os invisibles compañeiros e tornou á xunt' o infinito o demo qu' acompaña ós mortás cuasque de cote, e contestei con outra carexada nada menos baixa e repunante, virei a veta e á pór d' esporra subimos n'unha eisalación o monte car' á Ordes; eando estaba n-a cúspede volvin a cabeza e lexos vin a ermida treste como sempre, sumerxida entre lógbres sombras e non tiven mais remedio sinon mandarlle un adios mentalmente pra qu' o galgo non se bulrase de min.

Aquel adios levaba algo de diviño, fillo d' o Supremo Creador, porqu' aínda fai cóchegas drent' as miñas entranas.

CARLOS POL CAAMAÑO.

CÁNTIGAS

ARMANDO A GAYOLA.

Viu Anton á Carmeliña
que soliña
car' a horta camiñara;
y ó vela tan reitosiña

seica ó amor lle revelara
alá n-o fondo d' a y-alma
qu' o probe perdendo á calma
deixon cruzar pol-a chola
a idea
d' armarlle á moza á gayola.

Carmela que tal mirou
y-ouservou
que Anton á ela seguía,
os seus pasiños ceou;
mais com' o rapaz quíria
sintiu n-o corazon gozo
é como ó tiña por mozo
imaxinou-se a moi tola
qu' o detérse
armab' á Anton á gayola.

Mentras él s' adiantaba
ela ollaba
por qu' o rapaz a mirase;
y un velliño que pasaba
como as olladas hachase,
dixo entramentras que iba
pol-a carreteira arriba
"esto para min non cola,
eses mozos
andan armando a gayola."

D' o remate de tal conto,
pol-o pronto
eu nada relembro xá;
mais Anton non era tonto
e téndo esta cualidá
pode que n-a horta entrara
é-o topar á moza sola
ll' espreicase
como se arma á gayola...

R. Pesqueira Crespo.

Madrid.

Cal novo Godofredo
perparo unha cruzada
contr' os demos e meigas,
feitizos e pantasma
qu' están acaseirados
¡meu Dios! n-a miña y-alma.
Non me roubaron, xuro,
qu' eu seipa n' unha palla,
nin herba d' os meus cotos,
nin gran d' as miñas agras;
pro téñenme roubado
pra min a mais sagrada
d' as cousas d' este mundo
qu' un home estima e ama:
a lus que fala ós ollos,
a lus que doc' espalla
verdaes e verdaes
crariñas com' a y-auga.

Eu sig' o meu camiño
por soutos e montañas
e-o meu brillante exército

d' ideas condenadas.
 Eu vou diante de todas
 e levo por sagrada
 insiña, n-a direita,
 a bandeiriña santa
 que levan os escravos
 qu' os cregos asovallan.
 —Xa sei me siguirid s
 porsempr' hastr' a disgracia,
 —lles digo á estes soldados
 que forx' a miña y-alma;
 eu ben sei que vosoutras
 escusades bisarmas....
 ¡Adiante, que moi logo
 perpáras' a batalla!

De cregos e arcebispos,
 de bruxas e beatas,
 e xentes de moi negras
 e longas, grandes sayas,
 exército com preto
 vin diant' as miñas barbas;
 ningun a fame leva
 n' as suas framantes caras,
 ningun está mantido
 con leite ou con patacas,
 odres d' o bó Riveiro
 somellan pol-as trazas,
 que todos sirvidores
 sonvos d' a eirexia santa,
 e nada n-esta vida
 ós lampantis lles falta....
 Eu non sei si m' astreva
 á entrar n-esta demanda;
 medo lle teñ' ó inferno
 en donde irei pagalas
 as moitas erexias
 qu'esquirbon-estascántegas;
 pro, non son cobarde,
 qu' eiquí n-a miña y-alma
 eu sinto que buligan
 com' as ondas n-as prayas,
 as ideas d' un sigro
 que doce lus espalla.
 ¡Anemo, pois, á eles,
 ideas sacorsantas,
 qu' o libre pensamento
 é quen rix' a batalla!

¡Saúde, grori' á os céos
 e rehueifad' a *hossanna*,
 pensamentos sagrados
 á quenes din pousada
 acó n-o meu cerebro
 mantíndivos con ánseas!
 Saúde, pois vencíchedes
 ó cabo d' a xornada
 librándonos d' as crências
 d' hipórquitas, beatas,
 doentes misioneros
 qu' esgomitados talan,
 e cregos que predicán
 co-a conciencia á espaldra.
 ¡Saúde, quiriñiños,
 ¡n' ardendo en lumeiradas
 stades xa n-o inferno
 que fixo a chenchs humaas!

¡Saúde, nada importa;
 o mundo dí, que marcha;
 vosoutros sodes libres
 eiquí n-a miña y-alma,
 e queira Dios que trunfen
 com' esta outras cruzadas!

Fernando GARCIA ACUÑA

Ó MOR D' A LAREIRA

¡DELORES!

N' unha d' as mais frias e escuras mañás d' o
 mes de Nadal de 18... un xinete embozado hastra
 os ollos n' unha ancha capa de *somonte* qu' o en-
 velvia hastr' os nocellos, solt' a brida sobr' o pes-
 cozo d' o cabalo e dando cabezadas con mostras vi-
 sibles de deixarse vencer d' o sono qu' interrompia
 de cando en cando os tropicós d' o faco, aparecena
 n' unha revolta d' o camiño que d' a cibdade Betan-
 zos vai á Mesía

O chegar frente á unha antiga canteira xa me-
 dio coberta pol-a maleza que s' atopa mesmo n-o
 vértice d' a revolta, endereitou o faco as orellas,
 dou un forte resoprado e detívase, sin qu' o xinete,
 que n-aquel momento levab' a cabeza post' á cara
 d' o pescózo d' o animal, dise probas de deproca-
 tarso d' élo.

Pasados algús minutos ergueu o corpo y-esco-
 menzou á refregar os ollos con ámbas más como
 quen desperta d' un profundo sono, e seguindo des-
 pois a direucion d' a vista d' o intelixente cabalo
 descubreu un esputáculo que sin duda debeuno sor-
 prender desagradablemente, por canto lanzou unha
 escramaciou d' asombro e desembozándose d' a capa
 e' un brusco movemento d' hombros prantouse n-o
 chau d' un brinco.

O coadro que n-o fondo d' a canteira s' ofrescía
 á se os ollos era en verdá d' os mais delorosos e co-
 movedores que se poden maxinar: unha muller,
 mellor dito, unha nena que non parecía ter arriba
 de 18 anos d' edá estaba eisánime n-o chan con
 todol-os sinos d' unha morte recente, e á sua veira,
 e prúsima tamen á dar o último alento, había
 unha creatura recennacida; á pesar d' os sofremen-
 tos que deberon acompañar sua angonia botábase
 de ver qu' aquela rapaza era hermosa canto cabe
 sélo en criatura e adiviñábase tamen qu' o trance
 piligroso sorprendera á coitada viaxando, quizais
 de noite, sin auxilios humanos, c-o duro chan por
 leito e baix' un céo qu' incrementemente estivera vertendo
 a fria xiada sobr' o seu corpo debile e desabriga-
 do; o tenro amor maternal amostrábase alí ben ás
 craras n-os coidados despregados pol-a nai sin ven-
 tura pra protexer seu fillo contr' a crudeza d' o tem-
 po, pois o recennacido aparecía envolto en total-
 as prendas d' abrigo que constituían o traxe d' éla,

pol-o qu' era de supoñer qu' aquela nena mais que d' outra cousa morrera de frío.

O viaxeiro, que pol-o traxe parecía ser un labrego acomodado e pol-o carauter un gran home de ben, andivo un bó anaco de tempo dando voltas ó redor d' aqueles dous corpos inanemados, sin tomar detremiacion algunha, e namentras qu' as bagoas asemaban á seus ollos, non cesaba de marmular á media vos:

— ¡Probe rapaza! ¡Qu' hermosa e qué disgraciada! Aposto á qu' estaba sirvindo n-a vila... ¡Miña xoya! ¡Mali' ó pícaro que te seduxo!...

Comprendend' ó cabo que debía facer algo, aunque non fose mais que dar parte á xusticia e precurar a salvacion d' a inocente criatura, colleu ésta en brazos con moito coidado, e dempois de rezar un padre-nuestro pol-a ánema d' aquela mártir, úneca cousa que por éla podía xa facer, pechoulle os ollos qu' inda conservab' abertos púxose de xinllos e incrinándose sobr' o cadávre estampou un bico n-a sua fronte, e-o mesmo sentimento e piedá que si fora filla sua.

Pro n-est' ouservou que tiña un papel dobrado á maneira de carta posto entr' o xustillo e a camisa, e supoñendo con fundaménto que n' éla poderia atopar algunha noticia acerca d' a natureza e familia e hastra d' o marido, noivo ou o que fose d' a rapaza, apodrouse d' o papél podendo lér en letras grandes e mal trazadas estes renglós que levaban a fecha d' o día anterior:

«Sr. D. C. T.—Abandonada por vosté dende que me veu n-o disgraciado estado en que me puxo, vólvo-me á pé e sin recursos á casa d' os meus páis, dende afrontarei total-as vergonzas qu' a miña falta meresce por dar ó noso fillo un fogar xa qu' o pái renega d' ambos. Queira Dios retardar o momento hastra que salla d' estes camiños e m' atope alá, pois teño presentemento de que si tal me socede morremos sin amparo de nadia, moito mais sí o que temo me sobreviñes' en despobrado. Quizais esta carta sea a despedida hastr' a eternidá de quen lle perdoa sua croeldá e sigue amando hastr' a morte.— *Delores N* »

O conecruir de lér, o paisano enxoitou unha bagoa, e mirou con coraxe ó seu arredor como si buscasse ó infame sedutor pr' aniquilalo: enseguida volveu á montar á cabalo, agarimou contra sí o cuase moribando neno abrigándoo coidadoso co-a capa, e fincándoll' as esporas á cabalgadura prosiguiu á bó paso seu camiño, tan anseoso de prestar axiña auxilios á criatura como de poñel-o soceso en conecemento d' a xusticia, e marmulando namentras camiñaba:

—Xa eu m' o supoñia: esta é a hestoria de moitas disgraciadas qu' alá n-a vila se deixan sedocir por pormesas e halagos: ou a prostitucion ou a morte.

O cabo d' unha hora chegaba ó pobo cabeza d' o partido e apersoándose c-o xuez puxo o feito en seu conecemento, non esquencéndose de pedirlle como gracia partecular que lle foi concedida que se lle confiara a criatura, caso de qu' os parentes non a recramasen, pois estaba seguro de qu, a sua muller encargariase gustosa de criala; pol-o que resperta á carta qu' atopara gardou compreta reserva sobr' éla, pois propoñíase levala á seu destino e tiña esperanza de que quen queira que fose o ingrato amante habríase de comover á vista d' o seu inocente fillo e non deixaria de reconecelo e coidarse d' a sua sorte.

Despois d' entregar a criatura ó coidado d' a sua muller, non sin denantes chamar o médeco que decrarou que non corria piligro sempre que tivese boa ama e os coidados nazasarios, foi acompañando ó xusgad' ó levantamento d' o cadávre, persencian-do total-as dilixencias e aquel riquisito nazasario, pro terrible e repunante, d' a *autosis*, hastra que se lle dou sepultura; ós poucos dias e libradol-os correspondentes eushortos sópouse qu' os páis d' a rapaza negábanse á recoller o neno, pol-o que confirmouse a adoucion qu' o labrego fixera d' él.

A. V. T.

(Continuaríse)

FUNGUEIRAZOS

¿Por qué non vive a propiedá, a industria e o comercio?

Pois pol-o fraude e... pol-os frades.

Porque non hay que negalo: estas son duas cousas distintas que camiñan ó mesmo fin.

O construtor d' as vásculas automátecas, poño por caso, será en mecánica tan inxenheiro como seu talento e estudos ll' o permitan, pro á inxenio non ll' a empata ós individuos que xa en bruto, en limpo ou en sucio consiguen pesar sua humanidá depositand' os 10 gramos á qu' está proporcioad' a váscula pro non gastando mais que cinco céntemos por barba d' os des que se supón de valor á moneda.

Demostracion: Acércanse dous c-o ouxeto de pesarse, botan un can grande pol-o burato correspondente eponse un d' os dous n-a váscula; sabido o peso d' éste e sin que se baixe agrégase o outro, e restando d' o peso d' ambos o d' o primeiro, sábese o de cada un.

Agora véñanme vostedes dicindo que si non fora o frade de marras non coneciamos a pólvora.

Duas lendas atitúlase ua tomiño recen [publicado e esquirto n-o noso dialeto, que seu autor o conecido vate D. R. Pesqueira Crespo, tivo a galanteria de remetinros.

As duas estensas lendas qu' afeutivamente contén O *Fillo de Xan Manuel* e O *Crucifiro*, desenvolven asun-

tes á cal mais entresantes e estan esquirtos en variedá de metro, co esa facilidade e fruidés qu' é de notar en todas as composiciós poéticas d' o señor Pesqueira Crespo, e proba ó mesmo tempo a posesion ausoluta d' os xiros e vocabros d' a nosa fala.

Dámosll' o noso paraben, asi como as mais cumpridas gracias pol-a atincion que con nosoutros tivo.

Dise e hastra s' asegura, — sin que nosoutros seipamos o grado de verdá que poida ter, — que n-esta pobracion, hai un señor tan *filántropo* que se dedica á recomendar, e con moita ensistencia, o pago á certos empregados de pequeno soldo de unha corporacion, e ós que se lles debia mais de catro meses.

Dise, que como este señor, ten vara alta n-as ofecinas, por ser algo da casa, obrigon, por non chegaren os cartos pra todos, a que se retirasen outros libramentos que xa estaban estendidos, pra que cobraran os seus recomendados.

Tamen se di — e aqui entr' a nai do año — que antes de recomendar o pago ós probes empregados, fíxose os recibos, á non moi alto precio: e qu' este señor, esta afeito a facer esta cras de negocios, que anque pequenos, deixan un cen por cen d' utilidá. Pol-o visto é dos qu' está mais por moitos poucos, que poucos moitos.

Si esto é certo — e que nasoutros n-o crémos, por mais que se dixese en todol-os portás d-a rua Real — está espricad' o intrés qu' algús señores amostran por vir á defender os intréses d-o comun esquencend' os propeos.

Que defréncia hai, pra permitir en dia de festa, o embarque de feixes d' arcos, e non deixar desembarcar sacos de mainzo?

Si o señor capitán de carabineiros de Betanzos, fora tan amable, que quixera contestar á esta pregunta que nos fai un sosquirtor, e á que nosoutros non nos atrevemos a facer, agradeceríamosllo, por que non coñecemos as leises d' as aduanas e poidera n'un mesmo porto e pra un mesmo dia haber defréncias, que nosoutros e o público iñoramos, e qu' obrigan a unha persona e mais si ten carauter oficial, a non ser tód' o compracente que deseara, e que tén demostrado n-o seu trato particular.

Dias pasados, e non sabemos por que causa, houbo de pegar lume, n-a casa d' o noso compañeiro e apreciabile amigo, o director d' *El Escobon* de Betanzos señor Garcia Acuña, o que se sofocou os poucos momentos, gracias a serenidá e anarxia qu' amostrou: retirándose tranquila a xente qu' as voces d' a sua familia habia acodido.

Sesion municipal ordinaria d'o lus.

As cinco e coarto da tarde, baix' a persidencia d'o al-

calde, dou comenzo a sesion e' a lectura d' auta anterior, que foi aprobada.

Habia na sala os concexas seguintes: Garcia Collazo, Casares, Sevilla, Villardefrancos, Leal, Golpe, Salgueiro, entrando pouco despois o señor Labaca.

Pra terminar o presuposto de gastos, leus' o informe d' a comision de policia, sobr' a costion que xa s' fai tan pesada, d' a casa número 2 d' rua de Santiago; en dito informe fais'a hestoria e necesitudes por qu' atravesou o expediente, desd' o ano de 1881, hastr' a fecha en que s' acorda incernir no presuposto actual a cantida pra pagal' a *espropiacion*.

O señor Golpe pid' a palabra, e despois d' alabar ó informe d' a comision, oponse a que no presuposto, figure cantidá algunha, pois non foi a corporacion que tomou acordo algun sobr' esta espropiacion e si á al. caldía, deb' esta buscar medios pra satisfacela fora d' o presuposto, unha ves que non contou e' os concexas pra derrubala tampouco debe contar con-eles pra pagala; rogand' á comision retire esta partida, e estendéndose en razonamentos muy atinados. A persidencia qu, en canto fala este concexal xa s' escama, comprendeu que anque con desemulo iba algo envolto, non quixo tragal' a pildora, por que despois d'us minutos de consulta e' os veciños, púixos' a votacion a proposicion da comision, send' aprobada por cinco votos contra dous.

Aqui dou fin o persuposto de gastos, e empezou o de ingresos n-os que vimos figurar cantidas, que nadiá se tomou o traballo de combatir por que xa o fan elas a si mesmas.

Con motivo d' o novo imposto sobr' o alcantarillado soscitouse unha descusion entr' o persidente d' a comision d' hacienda e o señor Golpe' e despois de varias reutilificaeios, aprobouse tal cal habia sido persentado, quedando desde primeiro de Xulio, gravadal' as casas e' o imposto siguiente.

Devidens' as ruas en tres crases, e pagará cada casa de primeira catro pesetas por metro lineal de fachada, tres as de segunda e duas as de terceira.

Agora solo falta qu' a xunta d' asociados aprobe este novo trabuco:

Duron a descusion de tod' o presuposto de ingresos des menntos xustos.

Douse conta d' unha comunicacion d' o capitán d' a bateria d' artilleria de montaña, solicitando algunhas obras, n-o local en donde s' aloxa a tropa: en vista d' a urxencia o alcalde habia mandado qu' o arquitecto pasas' a reconocela, e fixes' o persuposto, importando este, 2.342 pesetas.

O señor Villardefrancos, pide pas' a comision correspondente opinando qu' as obras debe facelas o propietario, ou o autamento pro cargándollas en conta.

O alcalde di que si non se fan as obras o capitán xeneral verase obrigad' a dispoñer qu' a bateria pas' a Betanzos, por qu' o adeficio qu' habita non ten condicions de salubridá.

O señor Garcia Collazo di qu' unha ves qu' a bateria veu coma compensacion, esta debia ser completa, e que non é asi pois o chegar aqui dita bateria, saliron duas compañías de infanteria; e ademais que non habia nada

censinado no presuposto.

Repreic' o alcalde decindo qu' a maor parte das obras que se piden son *necessarias* o mesmo que se dadiqu' aloxar forza d' artilleria que d' outra arma calquera: que hai que poñer unha *máquina* pra quitar auga do pozo.

O señor Golpe opina, qu' en vista de qu' a satisfaccion non foi mais qu' a medias, debia pagal' os gastos o menisteria d' a guerra, qu' o autamento abondaballe a renda sobida que paga pol' o adeficio.

O alcade di solo chama atincion sobr' as obras mais *necessarias*; e di que faltand' outra d' as baterias pormetidas, espera virán, pro que non sabe cando.

Despois de reutificar, acórdase facer as mais precisas e as outras que pasen a comision respeitiva.

Pide o señor Lamela licencia por dous meses, que lle foi concedida, o igoal que un voto de gracias por haber desempeñad' a depositaria interinamente.

A comision d' a traida d' augas retira o seu proyeuto e pide s' abra concurso pra recibir as proposicions que se presenten, con arregr' ó aprobado pol' o goberno.

O señor Golpe pide se dea conta de unha solicítu persentada pol' o señor Patiño, con motivo d' o cámbeco d' unhos postos na praza d' abastos.

O alcalde qu' habia salido, entra bastant' azorado pernuncia un descurso desd' o sillón persidencial, facend' unha hestoria que tod' o mundo coñece, hastra nos mais pequenos detás, queixándose de que se tratase de facer atmósfera estraviand' a opinión, querendo facer d' el un alcalde intransixente e déspota.

O pernunciar estas palabras parece se derexia a certa parte d' o publico, coma dand' a entender: á vosoutros vol' o digo,

Cando terminou o seu descurso—feito como pra defenderse de cargos que nadia lle derexia n-aqueles momentos—dixo con unha presa e tan de corrido as sacramentás palabras de “y no habiendo mas asuntos de que tratar, se levanta la sesion”, que non soupenos d' ond' acabon a peroracion.

O señor Golpe, que pedi' a palabra n-aquel momento, conocend' a costume d' a persidencia, e o ver qu' esta se marchaba sin facerlle caso, protestou d' a conduta ouservada pol' o alcalde: parte do publico apraudiu pol' a enteireza e anerxia que demostrou.

Cando oiu os aprausos o alcalde, volvens' e con vos amocionada, mandou os porteiros que fixesen despexar a sala. Con este motivo non poidemos oír as palabras qu' o señor Golpe pernunciaba, cand' o persidente salia pol' a porta d, a sacretaria.

Tal foi o fin d' a sesion, que nos parceu mais propia pra poñer n'un triato c'ouxeto de facer rir o público ou radiculizar certos cargos que deben ser tomados en serio, e moi respetados.

Hastra este dia coidamos qu' entre o cargo de concejal e o d' alcalde non habia mais defrencia qu' o de vocal e presidente d' outra calquer corporacion, pro xa vimos que n-a Cruña o alcalde esta libre de gardar consideracios os demais compañeiros e usando d' este medio

anque faga os despropósetos mais grandes é imposible darlle un voto de censura.”

Vaiche un pra vello e vaiche aprendendo.

EPIGRAMAS.

Un testo á Pepa Aguiar
furtou n-o corral Anton
e ó ver suas prantas roubar
armou c-o él descusion.

O oílos, quix' o home d' éla
saber que cristo era aquel.
—Pois nada; qu' Anton Vilela
rouboum' o meu *perixel*.

Mentras estudia Vidal
d' a cencia fondos probremas
y-esquence a vida real
remexendo teoremas,
mermáball' o capital,

Tras mil noites de vixila
descubr' a incónita estute
y “Eureka!” arguloso chila,
pois topa... o *vacío ausoluto*
n-a hucha ó tempo d' abila.

É Porto nn cacique rico,
y-un, collido á seu faldon,
di moi foncho:—Non m' achico,
Pois *portorriqueño* son.

A. V. T.

IMP. DE A. AMENEDO PONTE.

Rua d' a Fita, núm. 7, Cruña

XASTRERIA DE
JACINTO SEOANE

Canton Pequeno, núm. 12, baixo

N-este establecemento confeucionase toda crás de prendas de vestir pra señores e nenos, con arregró ó último figurín d' a moda e co-a perfeución, prontitú e economía que ten acreditado con seus numerosos parróquianos.

Cantón Pequeno, 12, baixo

A NUNCEOS

PAPELERIA. LITOGRAFIA

E OUXETOS D' ESQUIRTORIO

M. ROEL,

54-Real-54

Compreto sortido en toda crás de papés de fio pra oficinas—de folla longa pra preódecos e obras—boniños papés pequenos e comerciás pra cartas—sintas, apiceiros, prumas e canto fai falla n-os esquirtorios, —compretos y-alegantes útiles pra dibuxo, así como tamén articulos pra fumar.—Abondante sortido de libros moi cuquiños pra rezar n-a eirexa siñoras e siñoritas.—Libros con siguideiros pra contas.

Ista casa conta n-o seu espacioso taller c'unha dúzia de rapaces, uns que rasean n-as pedras facendo bonitiñas cousas e-os lapiceiros d' aceiro, y-outros que fan botar d'as máquenas follas abondo con vistosos cores; e o mesmo fanse traballos pra oficinas civiles e d' os corpos armados, papés e-os timbres moldeados; empresos pra contas, libros siguideiros de mais ou menos follas, como fanse tamen moi boas TARJETAS brancas, de loito e con escudos d' armas ou outras alegorías. Etiquetiñas pra os feires, botellas de viño, cervezas e pra as tendas de medicinas. Letras de xiro, cartés, cartas co-a relacion empresa pra non ter qu' esquirbir tanto n-os comercios, esquelinas pra noticear casamentos, e outras cousas que por ser moitas se m' esquencen

54, calle Real, 54—A Cruña

MARIANO VAL E C.^A

Santa Catalina, 17

Viños d' Aragon, Castilla, Blanco Chiclana, Riveiro e Valdepeñas.

Viños de mesa como eles n-os atopades n-o pobo, dan forza ós convalecentes, curan o cólera morbo, ós vellos dan longa vida, ás casadas dán refolgo e se contan moitos casos de rasucitar ós mortos. E o sacreto d' estas curas beber un neto d' un sorbo, e repitindo estas tomas pagar ben e pedir outro. Pra pifar entre comidas o Chiclana é como un ouro, e onte un vello qu' o catou saíu d' ali feito un mozo. **NON MAIS CALVOS**, qu' este viño fai medral-o pelo á moitos, si cen magras de xamon dan unhas fragas é estógamo.

ZAPATERIA BRIGANTINA

DOMINGO TENREIRO E COMP.

Rialto, 12—Betanzos

N-esta conceida tenda, á que xusta fan' abona, hay tanto a moda perienda, bó e barato, qu' é perbenda n-estes tempos, segun sona!

Hastra d'o confin d'a terra veñen aquí os materiás; e aquí, co-a rutina en guerra, faise o calzado, á compás d' as nociós qu' a cencia encerra.

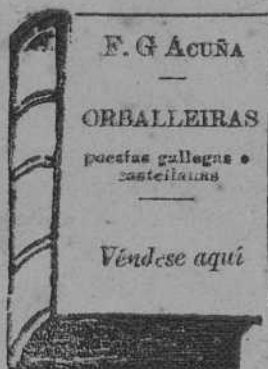
Estética, Xeometría son mayestras n-o taller, director' a Natomia, e dáse os pés outro sér e ó corpo mais gallardía.

GRAN TINTORERIA D'O PALENTINO

Calle d' Orzan, 68

N-este acreditado establecemento tíñese de todol-os colores e quitanse toda clás de manchas ás roupas, así de siñoras como de cabaleiros; ademais lávanse cobertores de lan, usados ou novos, dáselles o coor que queira e sácaselles o pelo; todo moi baratiño e co-a perfeccion que ten acreditado.

NON ESQUENCERSE:—Orzan, 68, Cruña.

F. G. ACUÑA

ORBALLEIRAS

poemas gallegos e castelanos

Véndese aquí

A FULIADA

PRÉDECO SEMANAL D' INTERESES MORÁS E MATERIÁS.

Sal á lus todol-os xueves

Precio de suscripcion:—Oito cadelos pequenos ó mes

Número solto UN can grande

EMPRENTA

DE

A. AMENEDO PONTE

Rua d'a Fite, núm. 7

Faise aquí toda clás de traballos, ben e barate.